

HFD 2019 ref. 3

När beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning bestäms ska det bortses från arvode för uppdrag som familjehemsförälder.

13 kap. 38 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 22 januari 2019 följande dom (mål nr 228-18).

Bakgrund

1. En förälder som avstår från förvärvsarbete för att vårda ett sjukt barn kan ha rätt till tillfällig föräldrapenning. Ersättningen ska kompensera för den inkomstförlust som föräldern har till följd av att denne är frånvarande från sitt arbete.

2. Tillfällig föräldrapenning beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning och baseras på förälderns sjukpenninggrundande inkomst. Den sjukpenninggrundande inkomsten bestäms som huvudregel utifrån den förväntade årsinkomsten. Det finns dock ett s.k. inkomsttak som innebär att man vid beräkningen av tillfällig föräldrapenning ska bortse från sjukpenninggrundande inkomst som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

3. L.F. har ett eget barn och ett familjehemsplacerat barn boende hos sig. Hon ansökte om tillfällig föräldrapenning för att vårda det egna barnet när det var sjukt. Vid tiden för ansökan hade hon en årsinkomst om 372 600 kr från en heltidsanställning. Därutöver fick hon 180 000 kr per år som arvode för uppdraget som familjehemsförälder. Hennes totala årsinkomst var således 552 600 kr.

4. Försäkringskassan konstaterade att L.F:s årsinkomst var 552 600 kr och fastställde hennes sjukpenninggrundande inkomst till 332 200 kr, vilket motsvarade 7,5 prisbasbelopp och således var högsta möjliga beräkningsunderlag för tillfällig föräldrapenning. Från detta belopp drog sedan Försäkringskassan av arvodet för uppdraget som familjehemsförälder, 180 000 kr, vilket innebar att den tillfälliga föräldrapenningen beräknades på ett underlag om 152 200 kr. Försäkringskassan motiverade sitt beslut med att det får anses följa av reglerna i socialförsäkringsbalken att den sjukpenninggrundande inkomsten ska reduceras med familjehemsersättningen.

5. L.F. överklagade beslutet till förvaltningsrätten, som biföll överklagandet och förklarade att beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning skulle vara 332 200 kr.

6. Försäkringskassan överklagade till kammarrätten, som avslog överklagandet. Kammarrätten fann att den ersättning som

en familjehemsförälder får för vården av ett familjehemsplacerat barn inte ska beaktas vid beräkningen av tillfällig föräldrapenning.

Yrkanden m.m.

7. *Försäkringskassan* yrkar att myndighetens beslut ska fastställas och anför att den tillfälliga föräldrapenningen bör beräknas genom att familjehemsersättningen dras av från inkomsttaket.

8. *L.F.* anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

9. Frågan i målet är på vilket sätt arvode för uppdrag som familjehemsförälder ska beaktas vid beräkning av tillfällig föräldrapenning.

Rättslig reglering

10. Regler om tillfällig föräldrapenning och sjukpenninggrundande inkomst finns i socialförsäkringsbalken. I målet är det bestämmelserna i deras lydelse före den 1 juli 2018 som är tillämpliga.

11. Av 13 kap. 33 § första stycket följer att tillfällig föräldrapenning ska beräknas, med vissa här inte aktuella undantag, enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivå och sjukpenninggrundande inkomst i 25–28 kap. samt enligt reglerna i 13 kap. 34–38 §§. I andra stycket anges att för hel tillfällig föräldrapenning motsvarar ersättningsnivån föräldrarnas beräkningsunderlag för sjukpenning på normalnivå enligt 28 kap. 7 § 1 grundat på en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt första stycket (beräkningsunderlaget).

12. I 13 kap. 38 § anges bl.a. att om en familjehemsförälder får ersättning för vården av barnet, ska det bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen.

13. I 25 kap. 2 § anges att sjukpenninggrundande inkomst är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete antingen som inkomst av anställning eller som inkomst av annat förvärvsarbete.

14. Enligt 25 kap. 5 § ska vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av dessa överstiger 7,5 prisbasbelopp.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

15. Målet gäller hur beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning ska bestämmas när sökanden vid sidan av sin inkomst

från anställning får ersättning för uppdrag som familjehemsförälder. Avgörande är hur regeln i 13 kap. 38 § socialförsäkringsbalken – att det ska bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på familjehemsersättningen – ska tolkas.

16. En tolkning är att man – såsom kammarrätten funnit – helt ska bortse från familjehemsersättningen och bestämma den sjukpenninggrundande inkomsten utifrån föräldrarnas övriga inkomster. För det fall att dessa sammantaget överstiger 7,5 prisbasbelopp bestäms då beräkningsunderlaget till detta inkomsttak.

17. En annan tolkning – som Försäkringskassan förespråkar – är att man ska utgå från samtliga inkomster och därefter reducera den sjukpenninggrundande inkomsten med familjehemsersättningen. För det fall att inkomsterna från andra arbeten än uppdraget som familjehemsförälder överstiger 7,5 prisbasbelopp bestäms den sjukpenninggrundande inkomsten till inkomsttaket varefter familjehemsersättningen dras av från detta belopp.

18. Syftet med den tillfälliga föräldrapenningen är, med vissa undantag som här saknar intresse, att kompensera en förälder ekonomiskt för förlorad arbetsinkomst när denne tillfälligt behöver vårda ett sjukt barn. Reglernas funktion är alltså att ge kompensation för inkomstförlust.

19. Tillfällig föräldrapenning beräknas på grundval av ett beräkningsunderlag som bestäms enligt reglerna i 13 kap. socialförsäkringsbalken, vilka i stor utsträckning hänvisar till bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och sjukpenning i 25–28 kap. Ersättning för uppdrag som familjehemsförälder är en sådan inkomst som enligt reglerna i sistnämnda kapitel beaktas när den sjukpenninggrundande inkomsten fastställs.

20. Utgångspunkten när det gäller familjehemsföräldrar är emellertid att dessa vid tillfällig vård av ett eget barn ska fortsätta vården av det familjehemsplacerade barnet och därmed också behålla ersättningen för detta uppdrag. Ersättningen bör då inte ligga till grund för beräkningen av tillfällig föräldrapenning, eftersom vården av det egna barnet inte medför någon inkomstförlust avseende uppdraget som familjehemsförälder.

21. Det finns ingenting i regleringen eller dess förarbeten som tyder på att avsikten har varit att beräkningsunderlaget – grundat på de inkomster där föräldern faktiskt har ett inkomstbortfall – ska reduceras med familjehemsersättningen. En sådan ordning skulle motverka reglernas syfte att skydda mot inkomstförlust.

22. Mot denna bakgrund måste innebörden av 13 kap. 38 § socialförsäkringsbalken vara att arvode för uppdrag som familjehemsförälder inte ska ingå i beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning, dvs. att det helt ska bortses från arvodet.

23. Avseende L.F. innebär det sagda att hennes tillfälliga föräldrapenning ska beräknas utifrån inkomsten från hennes heltidsanställning, dvs. en årsinkomst om 372 600 kr. Eftersom

denna inkomst överstiger inkomsttaket ska beräkningsunderlaget bestämmas till ett belopp som motsvarar 7,5 prisbasbelopp vid den aktuella tidpunkten, dvs. till 332 200 kr. Försäkringskassans överklagande ska således avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Classon, Andersson, von Essen* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Karlstad (2017-09-12, ordförande Jonasson):

Frågan i målet gäller hur L.F:s sjukpenninggrundande inkomst för utbetalning av tillfällig föräldrapenning ska beräknas.

I avgöranden från Kammarrätten i Jönköping meddelade den 22 maj 2017 med mål nr 2201-16 och 2202-16 har frågan prövats hur sjukpenninggrundande inkomst vid tillfällig föräldrapenning beräknas när en försäkrad uppbär familjehemsersättning. Kammarrätten fann utifrån bestämmelserna i 13 kap. 2 och 6 §§ socialförsäkringsbalken att familjehemsersättning inte i sammanhanget är ersättning av förvärvsarbete och således helt ska bortses ifrån vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid uttag av tillfällig föräldrapenning. Med ledning av kammarrättens avgöranden anser förvaltningsrätten att Försäkringskassan inte haft fog för att reducera L.F:s sjukpenninggrundande inkomst med familjehemsersättningen. Hennes inkomst av förvärvsarbete är således 372 600 kronor och då ersättning högst kan utges utifrån 7,5 prisbasbelopp ska den sjukpenninggrundande inkomsten som den tillfälliga föräldrapenningen baseras på vara 332 200 kronor. Överklagandet ska således bifallas. – Förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans beslut och beslutar att L.F:s sjukpenninggrundande inkomst från den 20 juni 2016 ska vara 332 200 kronor för tillfällig föräldrapenning. – Målet överlämnas till Försäkringskassan för de åtgärder som denna dom föranleder.

Kammarrätten i Göteborg (2017-12-05, Dunnington och Holmström):

[text här utelämnad]

När det gäller tillämpningen av 13 kap. 38 § socialförsäkringsbalken har det i litteraturen angetts att familjehemsersättningen inte inverkar på storleken av föräldrapenningen (Hessmark m.fl., Socialförsäkringsbalken, Avdelning A–C (2013) s. 278 och s. 322). I förarbetena till numera upphävd lagstiftning avseende fosterföräldrars rätt till föräldrapenning anges att en fosterförälder som behåller vården om fosterbarnet

under föräldraledighet bör få ersättning som beräknas med hänsyn till den uteblivna inkomsten från hans eller hennes andra förvärvsarbete (prop. 1975/76:133 s. 51 f.).

Utifrån bestämmelsens ordalydelse, kommentaren till denna samt förarbetsuttalandena anser kammarrätten att ersättning som en familjehemsförälder får för vården av ett familjehemsplacerat barn inte ska beaktas vid beräkningen av tillfällig föräldrapenning. I beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning ska istället ingå de andra förvärvsinkomster som enligt bl.a. 25 kap. 5 § socialförsäkringsbalken ska beaktas vid fastställande av en försäkrads sjukpenninggrundande inkomst. Vid en sådan tillämpning uppfyller reglerna syftet att skydda förlust av andra inkomster än familjehemsarvode (jfr Kammarrätten i Jönköpings dom den 22 maj 2017 i mål nr 2201-16 och 2202-16).

För L.F:s del innebär detta att den tillfälliga föräldrapenningen endast ska beräknas utifrån hennes inkomst av anställningen hos IK Rekrytering & Bemanning AB. Eftersom denna inkomst överstiger inkomsttaket ska beräkningen av tillfällig föräldrapenning i hennes fall göras utifrån ett ersättningsunderlag som motsvarar 7,5 prisbasbelopp. Överklagandet ska därmed avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Holmstedt var skiljaktig och anförde:

[text här utelämnad]

Den tolkning av avräkningsregeln som förvaltningsrätten gett uttryck för innebär att man gör en helt ny beräkning av L.F:s sjukpenninggrundande inkomst, varvid man utgår från hennes totala inkomster (kommunal ersättning och inkomster från annan anställning) och därefter räknar av hennes kommunala ersättning. Eftersom L.F:s inkomster från annan anställning är så stora medför detta avräkningsförfarande inte någon förändring av hennes sjukpenninggrundande inkomst som även tidigare var fastställd till högsta belopp, eller till inkomsttaket på 7,5 prisbasbelopp. Försäkringskassan anser å sin sida att man vid beräkningen av den tillfälliga föräldrapenningen ska utgå från L.F:s sedan tidigare fastställda sjukpenninggrundande inkomst på 7,5 prisbasbelopp och från denna inkomst avräkna den kommunala ersättningen.

Det sätt för avräkning som förvaltningsrätten förordar innebär, som jag bedömer det, att den överkompensation som regleringen i 13 kap. 38 § socialförsäkringsbalken är avsedd att förhindra kvarstår. Förutom att L.F. får behålla den kommunala ersättningen kompenseras hon genom den tillfälliga föräldrapenningen för inkomstförluster upp till inkomsttaket 7,5 prisbasbelopp. Denna överkompensation kan enligt min mening förhindras endast om avräkningen görs på det sätt Försäkringskassan beslutat. Jag anser att ett sådant avräkningsförfarande inte står i strid med bestämmelsernas språkliga utformning eller vad som sägs i olika lagförarbeten. Frågan hur avräkningen ska göras i ett fall som detta synes över huvud taget inte berörd i något lagstiftningsärende. Sammanfattningsvis menar jag att överklagandet ska bifallas och Försäkringskassans beslut fastställas.